

Catechese

Doe-boek

Inhoudsopgave

	Introductie	3
Hoofdstuk 1	De attitude van de catecheet	6
Hoofdstuk 2	Beter onderwijs begint bij betere catecheten	9
Hoofdstuk 3	Ik zie, ik zie wat jij niet ziet!	12
Hoofdstuk 4	Afstemmen op de ander	16
Hoofdstuk 5	Leren communiceren	18
Hoofdstuk 6	Hoe bereiken we het hart van jongeren?	21
Hoofdstuk 7	De vanzelfsprekendheid voorbij	23
Hoofdstuk 8	Wat neem je mee?	28
Hoofdstuk 9	Structuur gaat jou helpen	31
Hoofdstuk 10	Afstemmen en aanhaken	33
Hoofdstuk 11	Wie is jouw spiegel?	36
Hoofdstuk 12	Meer dan kennis alleen	38
Hoofdstuk 13	Met hoofd, hart en handen	40
Hoofdstuk 14	De kracht van een goed verhaal	42
Hoofdstuk 15	Hoe houd je orde? (1)	44
Hoofdstuk 16	Hoe houd je orde? (2)	46
Hoofdstuk 17	Hoe herstel ik de orde?	51
Hoofdstuk 18	Wat is het nut van werkvormen?	58
Hoofdstuk 19	Hoe stel je vragen?	63
Hoofdstuk 20	Het geven van feedback	67
Hoofdstuk 21	Hoe doe je Bijbelstudie?	70
	Afsluiting	72

ONTWIKKELD DOOR

Introductie

Welkom,

Ontzettend fijn dat jij je hebt ingeschreven voor onze cursus toerusting voor catechese! Deze cursus hoort bij de nieuwe catechisatiemethode *Just Read It!*. Voor meer informatie over deze catechesemethode, ga naar justreadit.nl.

In deze cursus zal zo nu en dan gerefereerd worden aan de methode van *Just Read It*. Dit betekent echter niet dat deze cursus alleen te gebruiken is voor catecheten die deze methode hanteren. Integendeel!

We willen je kort laten kennismaken met de methode en vooral de principes achter de methode die breder inzetbaar zijn dan alleen met de *Just Read It!*-methode. Door die te ontdekken, gaat het onderwijs in deze catechese-cursus ook meer op z'n plek vallen.

Video

Bekijk de introductievideo over de catechesemethode *Just Read It!*.

Opdracht

Wat leert deze video je over het zoeken naar verbinding?

Het eigenlijke doel van catechese is jongeren inwijden in de geloofsgeheimen van de kerk. Met het doel en verlangen om door middel van een methode jongeren bij de Heere Jezus te brengen, zoals Rick Schreur in de video verwoordt. Het is echter veel meer dan een

kwestie van het verstand, zoals dominee Messemaker vertelt. Het gaat erom dat het naar het hart van de jongeren gaat!

Maar hoe doe je dat nu? Waar moet je beginnen? Dat zijn algemene vragen waar menig catecheet tegenaan loopt.

Opdracht

Welke specifieke vragen of situaties wekken in jou de vraag of het verlangen op om meer te leren over catechese?

In deze cursus wordt toerusting geboden voor catecheten die naast een mooie methode ook pedagogische en didactische handvatten nodig hebben. We hopen en wensen dat deze cursus mag bijdragen tot verbetering van het catechese onderwijs aan onze jongeren en tot uitbreiding van Zijn koninkrijk!

Overzicht

Hierbij geven we je een kort overzicht van de onderwerpen die we in 21 hoofdstukken tijdens deze cursus behandelen:

- › Attitude van de catecheet
- › Reflectie
- › Zien!
- › De leefwereld van jongeren
- › Contact en relatie
- › Lesvoorbereiding en verbinding
- › Beeldend spreken
- › Orde houden
- › Orde herstellen
- › Werkvormen/leerstijlen
- › Vragen stellen en feedback geven
- › De Bijbel open

Hoofddoel

Deze cursus beoogt ondersteuning te bieden voor het catechese onderwijs. Via een logische opbouw en allerlei verrijkende werkvormen wordt pedagogische en didactische basiskennis overgedragen. Door middel van reflectiemomenten (reflecteren = leren!) wordt de catecheet maximaal aangezet tot verbetering. Uiteindelijk is het ons verlangen dat catecheten (nog meer) vaardigheden ontwikkelen om kinderen en jongeren in afhankelijkheid tot Jezus te leiden! Waarin we de absolute afhankelijkheid van de Heilige Geest belijden en bidden of Hij door deze 'tips en trucs' heen wil werken om zo menselijkerwijs meer tot zegen te mogen zijn voor de catechisanten.

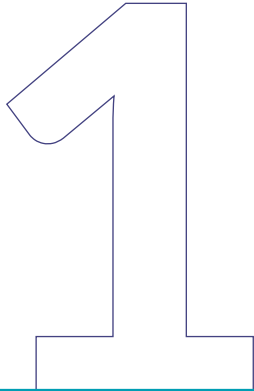
Werkwijze

Via dit 'doe-boek' en de bijbehorende video's wordt je als cursist meegenomen door de cursus. Er worden je in dit 'doe-boek' vragen gesteld om een bewustwording op gang te brengen. Er zijn tal van educatieve video's die bedoeld zijn om de basis-handvatten te bieden voor de catechese. Via verrijkende werkvormen en reflectie is gezocht om het geleerde ook daadwerkelijk te laten 'beklijven'.

De gebruiker kan kiezen om deze cursus zelfstandig door te werken, of de cursus te volgen in (online) contact met een 'professional' die meekijkt en -leest bij ingevulde antwoorden en deze van reacties voorziet. De online coach is ondersteunend betrokken bij de cursist en zijn leerontwikkeling.

Voor verdere verdieping verwijzen we je graag door naar de [predikantencursus Driestar educatief](#).

Het is ook mogelijk om in te schrijven voor het vak Catechetiek op de TUA onder leiding van [Laurens Snoek](#).

De attitude van de catecheet

Het leerdoel van dit hoofdstuk is een antwoord vinden op de vraag: 'Wat is in onze houding zeker nodig om catecheet te zijn?' Wat zegt de Bijbel hierover?

Goed gereedschap is het halve werk!

De uitspraak 'een goed begin is het halve werk' is je wel bekend. Zo is dat ook bij de catechese. Een goed begin doormiddel van goed gereedschap geeft je als catecheet veel steun. Een goede catechesemethode is echt wat waard! Tegelijk durven we te stellen dat de catecheet als persoon (veel) belangrijker is dan een methode! Daar willen we op inzetten met deze cursus.

Wij kunnen wel van alles vinden over de houding waardoor een catecheet -als voorbeeldfiguur- wat uitstraalt maar belangrijker is wat de Bijbel ervan zegt.

Leesopdracht

Laten we een gedeelte lezen uit de Bijbel, Mattheüs 5:13-16.

U bent het zout van de aarde; maar als het zout zijn smaak verloren heeft, waarmee zal het gezouten worden? Het deugt nergens meer voor dan om weggeworpen en door de mensen vertrapt te worden. U bent het licht van de wereld. Een stad die boven op een berg ligt, kan niet verborgen zijn. En ook steekt men geen lamp aan en zet die onder de korenmaat, maar op de standaard, en hij schijnt voor allen die in het huis zijn. Laat uw licht zo schijnen voor de mensen, dat zij uw goede werken zien en uw Vader, Die in de hemelen is, verheerlijken.

Zout geeft eten smaak. Laat me je een paar vragen stellen om over door te denken. Wat betekent het om 'het zout van de aarde' te zijn? Wanneer ben je 'smaakmaker' voor catechisanten? Wat heb je nodig om 'smaakmaker' te zijn voor de catechesegroep? Wat is het doel van 'het zout van de aarde' en 'het licht van de wereld' zijn? 'Laat uw licht zo schijnen...!' Hoe zorg je ervoor dat je licht schijnt voor de catechisanten?

Opdracht

Een hoop vragen naar aanleiding van Mattheüs 5 gezien vanuit de context van ons als catecheten. Kies uit bovenstaande twee vragen uit die je hieronder zo concreet en persoonlijk mogelijk beantwoordt.

Wees een voorbeeld!

Hoe kan een lamp licht verspreiden zonder energiebron? Jezus zegt in Mattheüs 5 vers 13: 'U bent het zout van de aarde' en in vers 14: 'U bent het licht van de wereld'. De persoon van de catecheet heeft een zeer grote verantwoordelijkheid. Dat wat je gaat overdragen, moet je zelf doorleefd hebben.

Betrek gemeenteleden in het gebed voor de catecheselessen en de catechisanten. Om gemeenteleden te betrekken zou je oude(ere) gemeenteleden kunnen vragen te bidden tijdens de catechese en voor de catechisanten.

Video

Bekijk *De attitude van de catecheet*.

Opdracht

Deze video gaat over de rol van de identificatiefiguur zijn als catecheet. Wat is het belang van een identificatiefiguur zijn voor je catechisanten?

Neem elke week een catechisant in gedachten en bid daarvoor! Maak daarbij gebruik van je gemeentegids. Bid ook voor de jongeren die wel lid zijn maar misschien de catechese verzuimen. Neem elke week een volgende naam, dan vergeet je niemand!

Heb de zondaar lief,
maar haat de zonde

Aurelius Augustinus ¹

Opdracht

Wat zegt deze uitspraak over onze houding richting catechisanten?

Werken aan onze houding

Als catecheet beginnen we de voorbereiding van een catecheseles met persoonlijke omgang met de Heere en het delen in Zijn liefde. Lees de Bijbel en ga in

gebed om de werking van de Heilige Geest in jouw en hun harten voordat je als catecheet aan de slag gaat.

Het doel van een zoutend zout en een lichtend licht, is dat door mijn werken de Vader verheerlijkt wordt. Bid, pleitend op die tekst, dat de catechisanten door jouw blijmoedigheid en geduld heen zullen zien dat God de bron van alle goeds/zegen is. En dat Hij alle eer waard is!

Als catecheet toon je begrip en liefde met je woorden en gezichtsuitdrukking voor alle jongeren ook al kost dat bij ons soms zelfverloochening. (Later gaan we het nog wel hebben over gedragscorrectie, orde houden, etc.)

Opdracht

Eerder heb je al antwoord gegeven op de vraag: 'Wat heb je nodig om 'smaakmaker' te zijn voor de catechesegroep?' Maak met behulp van je antwoord daar een aandachtspunt van.

¹ Bron: Goed onderwijs – Christendom voor beginners (De catechizandis rudibus) van Aurelius Augustinus.

Beter onderwijs begint bij betere catecheten

Het leerdoel van dit hoofdstuk is om in te zien wat het belang is van zelfreflectie. Zelfreflectie is kritisch naar jezelf kijken om zo jezelf en je vaardigheden (verder) te ontwikkelen.

Elke dag kijken we even in de spiegel. Zit mijn haar netjes? Zitten mijn kleren goed? Dat gaat over hoe we eruit zien. Zijn we ook bereid om in de spiegel te kijken als het ons innerlijk betreft?

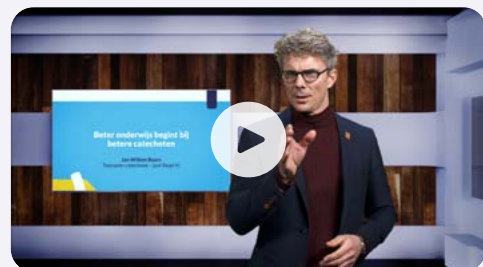
Wat is zelfreflectie? Zelfreflectie betekent dat je jezelf een spiegel voorhoudt. Je staat stil bij hoe je dingen aanpakt door naar jezelf te kijken over een bepaalde periode. Je denkt daarbij na over de keuzes die je hebt gemaakt binnen je werk (of catechese). Waarom heb ik het toen zo aangepakt? En waarom ging dit goed? Of juist minder goed? Ook sta je stil bij de vaardigheden je inzet. Waar ben ik goed in en wat kan er juist beter? Je stelt jezelf daarbij ook de vraag hoe je je daarbij voelde. Werd ik er blij van of juist niet? Vond ik het spannend? Wat heb ik nodig om het een volgende keer beter te doen? Over onze omgang met catechisanten bijvoorbeeld? Ook als een catecheseles niet loopt? Jezelf zulk soort kritische vragen (durven) stellen hoort bij zelfreflectie.

Jezelf deze vragen stellen zet je gedachten in gang om creatief te denken. Hoe zou ik het anders kunnen doen? En dat levert vervolgens vaak op dat je iets anders/nieuws gaat uitproberen. Ook het catechiseren wordt geleerd met vallen en weer opstaan!

Bereidheid tot reflectie

Video

Bekijk *Beter onderwijs begint bij betere catecheten*.

Opdracht

Hoe reflecteer jij op je catecheseles?

Opdracht

Welk gedrag ga je hiervoor inzetten?

Opdracht

Wat zou je de volgende catecheseles willen veranderen?

Opdracht

Welke hulp heb je hierbij nodig vanuit je omgeving?

Herkennen. Je bent je bewust (of wordt door een coach bewust gemaakt) van je eigen handelen. Hoe doe ik het nu?

Erkennen. Welke gedachten heb je daarbij? Hoe tevreden ben je? Wat voel je? Wat wil je?

Exploreren. Je gaat het anders doen. Je zoekt naar nieuwe mogelijkheden en probeert dingen uit. Wees creatief hierin en als je het niet weet vraag het een ander!

Leren. Door het anders te doen merk je wat succesvol is of iets minder. Dit geeft altijd iets van ongemak. Afscheid nemen van je eigen patroon is ook lastig en iets nieuws beginnen ook. Tegelijk levert het je wel op dat je aan het verbeteren bent.

Opdracht

Reflecteer na de volgende catecheseles aan de hand van dit stappenplan, wat heb je geleerd (over jezelf)?

3

Ik zie, ik zie wat jij niet ziet!

Het leerdoel van dit hoofdstuk is antwoorden vinden op de vragen: Hoe kijk je naar jongeren? En: Hoe geven we de catechisanten het gevoel dat we ze echt zien? En: Wat zijn enkele praktische tips om jongeren echt te zien?

Opdracht

Zien we de jongeren? Wat weet je allemaal over je catechisanten (denk aan: studie, werk, gezinssituatie, levensvragen) en wat zegt dit over jouw zien?

Als we gelijk met de boodschap klaarstaan en niet luisteren naar wie die jongere is, dan heeft hij het gevoel dat we hem niet hebben gezien. Hieronder een video fragment van een lezing van dominee L. de Wit om ons een spiegel voor te houden: wil ik de ander echt leren kennen? Wil ik de ander echt zien? Het zien van de ander kost tijd. Dat kost investering. Maar het is de moeite waard!

Daarbij is het goed om te benoemen dat het een bijzonder groot voordeel is als je catecheet bent in de eigen gemeente. Zo is het gemakkelijker om de jongeren te zien en te spreken.

Video

Ik zie jou! | ds. L. de Wit

Bekijk de hele lezing of in ieder geval een fragment (16:25 tot en met 18:40).

Opdracht

Welke (positieve) woorden kun jij je nog herinneren die tegen je als kind gezegd zijn (in de kerk/gemeente)? En wat zegt het feit dat je dit nog weet over het belang ervan?

Opdracht

Als je op 'zenden' staat zend je onbewust een boodschap uit aan de jongere dat je niet geïnteresseerd bent in zijn leven en wat er in hem omgaat'. Herken je dat? Hoe luister jij naar wie die jongere is?

Video

Bekijk *Ik zie, ik zie wat jij niet ziet.*

Opdracht

Wat leer je van het 'zien' van de Heere Jezus? Hoe zou je dit zelf kunnen proberen toe te passen in je volgende catecheseles?

Opdracht

Er zijn veel meer teksten uit de Bijbel te noemen die gaan over het 'zien' van de Heere Jezus. Wat zeggen deze teksten (lees ze in de context) over het 'zien' en handelen van de Heere Jezus?

Lees Mattheus 23:37 en Lukas 22:61a

En toen de Heere haar zag, was Hij innerlijk met ontferming bewogen over haar, en zei Hij tegen haar: Huil niet. En de Heere keerde Zich om en keek Petrus aan. En Petrus herinnerde...

Werken aan 'zien'

Stel jezelf tot doel om (meer) te zien! Maar doe niet alles tegelijkertijd. Hoe ga je het stap voor stap integreren? De onderstaande lijst kan je verder helpen. Vink aan wat je al beheerst en kies vervolgens een aantal werkpunten uit de lijst en ga daar de komende lessen mee aan de slag.

- › Sta bij de deur (geef ze een hand) en kijk de catechisanten allemaal in de ogen.
- › Maak voortdurend oogcontact tijdens de les.
- › Benoem zoveel als het kan dat je ze 'gezien' hebt.
- › Toon oprechte interesse.
- › Bereidt een aantal persoonlijk gerichte vragen voor om in de eerste of laatste 5 minuten van de les te kunnen stellen, heb daarbij aandacht voor de hele persoon! Ook al kost het tijd en moeite, doe je uiterste best om ze te leren kennen.
- › Houd een lijstje bij van de jongeren en werk dat bij

na elke les. Zoals geboortedata, opleidingsniveau, interesses, etc.

- › Plak ter opscherping een plaatje van een oog op je tafel of op je voorbereidingsformulier.
- › Kijk door het gedrag van jongeren heen. Laat je niet al te veel afleiden door (gewoonte)gedrag. Gedrag kan ook een houding zijn die geen goed beeld geeft van de vragen die wel in het hart leven.
- › Probeer zoveel mogelijk naar de catechisanten te luisteren, hun antwoorden samen te vatten en door te vragen wanneer ze reageren. (LSD = Luisteren, Samenvatten, Doorvragen)
- › Kijk en groet naar de jongeren ook buiten de catechesetijden.

Meer de diepte in op dit onderwerp?
Lees het boek 'Zo gezegd... -
harmonieuze communicatie in Bijbels
perspectief' van ds. L. de Wit en zijn
dochter.

Opdracht

Met welk punt ga je komende week aan de slag en hoe ga je dat doen?

4

Afstemmen op de ander

Het leerdoel is een handreiking te bieden om een ontmoeting tussen catecheet en catechisant te bevorderen

Afstemmen

Stel je begint de catecheseles. Wat doe je dan? Blader je nog eens door je papieren heen? Ben je nog druk bezig met het klaarzetten van je powerpoint-presentatie? Waar begint het contact met de catechisanten die binnen komen lopen? En vooral: hoe stem je op ze af? Dit hoofdstuk gaat over het afstemmen op jongeren.

Opdracht

Hoe zou je jouw contact met je catechisanten omschrijven? Probeer te benoemen waarom dat contact zo is, waar komt dat door?

Video

Bekijk Afstemmen op de ander.

Tips voor het afstemmen met jongeren
Kies hieronder een van de tips en ga ermee aan de slag.

- › Ken de namen van de jongeren uit je hoofd en heet ze blijmoedig welkom.
- › Verzin op zijn minst drie open vragen die je bij de deur kunt stellen.
- › Doe je best erachter te komen waar de catechisanten (net voor de catechisatie) mee bezig waren of wat hen op het moment zelf bezig houdt.
- › Spreek of app de jongere zo mogelijk ook buiten catechese tijden.

Opdracht

Welke aandachtspunt neem je voor jezelf mee vanuit deze video om toe te passen in de catechesepraktijk?

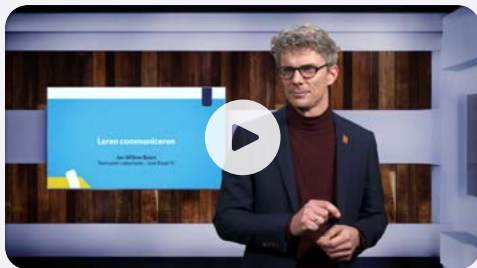
5

Leren communiceren

Je bent de les positief begonnen en dan gebeurt het....je merkt dat een puberjongen de boel op stellen wil zetten, hoe communiceer je dan? Hieronder een video met een aantal basisprincipes van een goede basiscommunicatie.

Video

Bekijk *Leren communiceren*.

Opdracht

Wat leer je door deze video over communicatie met catechisanten? Welk aspect wil je vanaf nu in de praktijk brengen?

Opdracht

Hoe duidelijk ben je in jouw communicatie (verbaal en non-verbaal)?
Hoe kun je zien dat de catechisanten jou goed volgen? Volgen wil zeggen: 'in contact met jou zijn'.

Stelling

Je kan beter in de communicatie 'kleuterjuf-achtig duidelijk' zijn dan er vanzelfsprekend vanuit gaan dat de jongeren jou wel zullen begrijpen.

Opdracht

Ben jij meer een kleuterjuf of ga je er vanuit dat ze je wel zullen volgen? Beschrijf twee voor-en nadelen bij de beide rollen. Welke rol kan jou helpen om jouw communicatie nog beter te maken?

Verhalen doen het goed!

Naast aansluiting zoeken, een goede communicatie en de oplettendheid of catechisanten jou goed kunnen volgen is er nog een middel om te bouwen aan contact en relatie met catechisanten. Catechisanten houden van verhalen! En juist verhalen vertellen werkt samenbindend en spreekt tot de verbeelding wat weer bevorderend is voor het contact en de relatie in en met een groep.

Een voorbeeld van een verhaal wat je helpen kan om onderwijs in je catecheseles beeldend te illustreren.

Dit verhaal speelt zich ergens in Azië af. Het begint onschuldig. Twee jonge jongens ontspannen zich door te gaan gokken. Maar daar blijft het niet bij. Het wordt groter dan ze aankunnen. Mede omdat ze er steeds meer geld insteken. En het gaat meer niet goed dan wel goed. Na verloop van tijd zitten de twee

in de schulden. Er moet politie bij komen want ze kunnen onmogelijk hun schuld afbetalen. Het wordt nog erger. Ze moeten de gevangenis in om hun schuld te vereffenen. Een van de jongens komt uit een rijke familie. Er komt snel geld beschikbaar en de jongen is vrij. De andere jongen echter heeft geen rijke familie. Zijn moeder kiest ervoor te gaan werken om haar zoon vrij te krijgen. Ze doet dat in de buurt van de gevangenis. Het verhaal meldt dat de jongen zijn moeder heeft zien werken op het veld. In de snikhete zon. Ze moest zware stenen sjuwen. Het bloed stond in haar handen. Dat gaat door totdat ze het geld voor haar zoon heeft en ook deze vrij komt. Niet lang hierna staat bij de laatst vrijgekomen jongen zijn oude vriend weer voor de deur. Hij vraagt of hij meegaat, gokken... Nee, antwoord de jongen bij de deur. Dat gaat niet meer. Ik heb mijn moeder zien werken voor mij om mij vrij te kopen. Nee, nooit meer gokken. Ik doe haar dat niet meer aan.²

Opdracht

Een goed verhaal heeft impact en kan behoorlijk raken. Beschrijf wat er met jezelf gebeurt als je zo'n verhaal hoort of leest.

Kijk eens op christelijkeverhalen.nl.
Mogelijk zit er een verhaal tussen die bruikbaar is voor je eerstvolgende les?

Als je zelf een mooi verhaal weet dat op catechese goed gebruikt kan worden, wil je dit opsturen naar **Just Read It!?**

² Bron: christelijkeverhalen.nl

6

Hoe bereiken we het hart van jongeren?

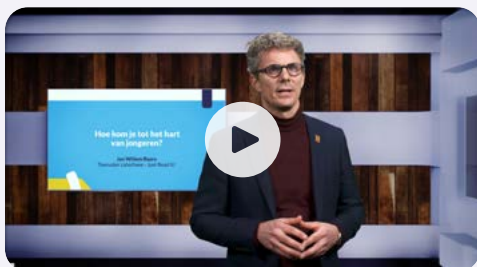
Het leerdoel van dit hoofdstuk is te leren hoe de brug te slaan is naar het hart van jongeren. Waar bevinden zij zich en hoe kun je hen bereiken?

Waar zijn jouw catechisanten?

Weet je waar jouw catechisanten zich in geestelijk opzicht bevinden? Weet je wat hun grootste vragen op dit gebied zijn? Weet je wat hun leefwereld en belevingswereld is? Als je de antwoorden op deze vragen zoekt of weet, kun je daarmee een ontmoeting of geloofsgesprek met jongeren zeker gunstig beïnvloeden.

Video

Bekijk *Hoe bereiken we het hart van jongeren?*

Opdracht

Wat is het leerpunt voor jezelf uit deze video die je wilt onthouden en verder ontwikkelen?

Zoek een brug te slaan naar het hart

Het zoeken een brug te slaan naar het hart van jongeren is een weg die afgelegd moet worden. Eerst het zien van jezelf (je attitude en reflectie), dan het zien van jongeren. Via aansluiting vinden, een goede basiscommunicatie en het vertellen van verhalen contact en relatie opbouwen. Is dit een algemeen recept wat altijd werkt? Nee! Op deze weg waarbij er ook andere variaties denkbaar zijn, is zeker de Heilige Geest onmisbaar. Je kan praten als Brugman maar uiteindelijk moet de Heilige Geest het hart van de catechisanten overtuigen van zonden, gerechtigheid en oordeel.

Opdracht

Welke andere middelen zet je in om tot het hart te komen?

Opdracht

Hoe zorg je ervoor dat je tijdens je lesvoorbereiding blijvend aandacht besteed aan alle middelen en instrumenten om tot het hart van de catechisanten te komen?

7

De vanzelfsprekendheid voorbij

Het leerdoel van dit hoofdstuk is meer zicht geven op de belevingswereld van onze jongeren en ons begrip voor hen te vergroten.

Film over refojongeren en de smartphone

Je hoort regelmatig wel een ouder verzuchten: 'Ik weet niet meer wat ik met hem aan moet. Constant achter die laptop... als je tips hebt graag!' of : 'De mobiel en social media is alles voor haar....!' Als inleiding op het thema leefwereld van jongeren willen we je vragen onderstaande video te bekijken.

Van te voren geven we je de volgende opdracht mee: Noteer tijdens het kijken enkele bedreigingen/kansen van de smartphone op jongeren. Als je de video te lang vindt of alleen een globale indruk wil krijgen kun je ook volstaan met de eerste 3,5 minuut.

Video

Bekijk *NieuwLicht* | *Refojongeren en de smartphone?*

Opdracht

Welke bedreigingen en kansen van de smartphone zie jij met betrekking tot jongeren?

Refojongeren en de smartphone gemist?

Start met kijken op NPO Start

De televisie werd door reformatorische christenen buiten de deur gehouden, maar 90 procent van hen bezit nu wel een smartphone. En daar is van alles op te vinden en te zien, nog meer dan op de tv.

Wat zijn wat jou betreft de grootste bedreigingen van een smartphone voor jongeren in hun huidige leefwereld?

Wat zijn wat jou betreft de grootste kansen van een smartphone voor onze jongeren in hun huidige leefwereld?

Video

Bekijk *De vanzelfsprekendheid voorbij.*

Opdracht

Een predikant zei pas: 'Je zou maar in deze tijd geboren zijn!' Hoe duid jij deze opmerking?

Jongeren over bidden en Bijbellezen

We hebben nu over jongeren en hun leefwereld gesproken, maar hoe denken jongeren zelf? En welke plaats heeft het gebed en Bijbellezen in hun leefwereld? Hieronder een opname van Puntuit die daar wat meer inzage in geeft.

Video

Bekijk *Jongeren over bidden en Bijbellezen*.

Opdracht

Hoe ga je dergelijke jongeren tegemoet treden op catechese?

Opdracht

Wat valt je op aan de geestelijke leefwereld van deze jongens?

Praktijkvoorbeeld

Niet alles in de leefwereld van jongeren is direct te zien of te horen. Er kunnen op de achtergrond veel vragen of moeiten zijn waar jongeren mee worstelen. Als het vertrouwen er is willen ze soms wel delen waar ze mee zitten. Hieronder een praktijkvoorbeeld uit WhatsApp

Opdracht

Wat zijn helpende gedachten die je kunt bieden aan jongeren die 'geen tijd' en 'geen zin' hebben? Hoe geef je dat plaats tijdens de catechese? Stel jij krijgt dit appje, hoe reageer je?

Nu naar de catechese toe...

Opdracht

Wat hebben onze jongeren sowieso in deze leefwereld nodig?

Opdracht

Hoe laat jij dit terugkomen tijdens de catechese?

Opdracht

Op welke wijze toon jij dat je begrip hebt voor onze jongeren?

Opdracht

Hoe maak of houd je verbinding met de leefwereld van onze jongeren?

Deze vraag kan misschien onbedoeld bij jou de reactie uitlokken dat we ons verre moeten houden van de wereld. Enerzijds begrip daarvoor, anderzijds is het goed om na te gaan wat daarover in de Bijbel staat. Neem Paulus op de Areopagus. Hij gebruikte de leefwereld als opstapje, om daarna te laten zien wat de Bijbel hiervan zegt. Hij doorzag wat er aan de hand was en gebruikte die kans. Of de Heere Jezus en de Emmaüsgangers, de roeping van Abraham en het gesprek van de Heere Jezus en de Samaritaanse vrouw. Het gaat bij de catechese om het opzoeken waar ze zitten en dan het Woord te spreken. Zo is *Just Read It!* ook bedoeld en opgebouwd!

Wees in reactie op jongeren die ongelof en onwil uiten altijd eerlijk en kwetsbaar! Je zou sowieso één van de volgende elementen in je reactie woorden kunnen geven: herkenning; worsteling; Heilige Geest; gebed; genade ...

8

Wat neem je mee?

Het leerdoel van dit hoofdstuk is handvatten bieden voor een gestructureerde les die de verbinding tussen de catecheet, leerstof en catechisant maximaal bevordert.

Lesvoorbereiding en verbinding

Bij het gebruik van *Just Read It!* is veel voorbereidend werk al gedaan. Ook is gezocht om zoveel mogelijk de verbinding te maken met de leefwereld van jongeren. Het is aan jou om dat materiaal handig in te zetten en daar kun je je in oefenen!

Bekijk de video hieronder van docent Binne die een nieuw thema introduceert.

Video

Bekijk *Didiclass docent Binne | Steen.*

Opdracht

Welk krachtig middel zet deze docent in?

Opdracht

Welke materialen had jij kunnen inzetten bij de laatste catecheseles?

Opdracht

Welk (nieuw) materiaal ga je inzetten in je volgende catecheseles?

In de onderstaande video worden nog wat tips gegeven rondom materiaalgebruik bij een catecheseles.

Het geheim van een goede les?!

Wat vind je van de volgende stelling? Het geheim van een ordelijke, leerzame en boeiende les ligt vooral aan hoe de catecheet het heeft voorbereid!

Video

Bekijk *Wat neem je mee?*

Oefen thuis van te voren het presenteren voor de groep. Weet wat je wil zeggen en hoe je dat gaat zeggen. Schrijf ook de vragen op, die je wilt stellen!

Opdracht

Geef hieronder in stappen aan hoe je je eigen lessen voorbereiding vorm geeft en op welke manier materiaal daar een onderdeel vanuit maakt of kan maken.

9

Structuur gaat jou helpen

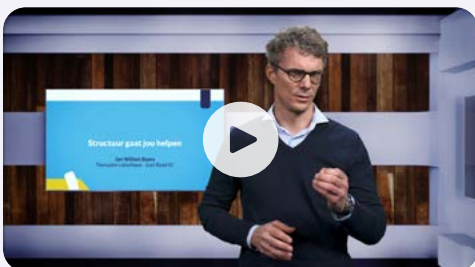
Het leerdoel van dit hoofdstuk om te stappen in de voorbereiding te leren en deze te kunnen toepassen in je voorbereiding op catechese.

Een goede voorbereiding

We hadden het over het geheim van een ordelijke, leerzame en boeiende les. Twee punten zijn in elk geval heel belangrijk: Structuur en een uitstekende lesvoorbereiding. Tegelijk blijft dan de vraag: 'Hoe bereid ik zo'n les voor? Waar moet ik dan aan denken? In deze video bespreken we hoe je structuur kunt geven aan en in zulke lessen.

Video

Bekijk *Structuur gaat jou helpen*.

Stappen bij de voorbereiding

- › **Thema benoemen.** (Welke associaties komen er boven? Bijbelgedeeltes of Heidelbergse Catechismus?)
- › **Beginsituatie overwegen** van uzelf en van de groep jongeren. (Wat roept dit op? Welke niveaus zijn vertegenwoordigd in de groep? Bij welke aspecten kan er aangehaakt worden?)
- › **Studie.** (Welke woorden of noties kunnen toegepast worden op de leefwereld of ervaring van jongeren? En hoe? Welke ervaringen van jongeren zijn in lijn met het Bijbelgedeelte of botsen daarmee?)
- › **Intentie.** (Schrijf in één of twee zinnen op wat aan de orde moet komen).
- › **Doel formuleren.** (Catechisanten leren of ontdekken dat ... let op dat er balans is tussen de beginsituatie van de groep en de intentie. Dan komt de groep verder!)
- › **Opzet in fasen bedenken:** intro, kern, verwerking, leren. (Bedenk een passend opzet naar je doel toe.)

Opdracht

Je had al eerder aangegeven in welke stappen je jouw voorbereiding aanpakt. Hoe kan het bovenstaand stappenplan je verder helpen?

Opdracht

Vaak hebben we 'te veel' voorbereid voor een catecheseavond. Wat doe je in de voorbereiding zodat jouw tijdbewaking op de avond zelf makkelijker verloopt?

10

Afstemmen en aanhaken

Het leerdoel van dit hoofdstuk is het leren afstemmen op de doelgroep. Dit hoofdstuk wil je bewustmaken van het belang én de vaardigheid om het afstemmen en aanhaken vorm te geven tijdens de catechese.

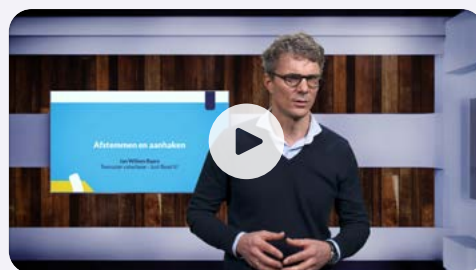
Eerst afstemmen

Aan een concertuitvoering gaan meestal ook een flink aantal voorbereidingsstappen vooraf. Als het moment dan daar is, is er toch nog iets wat echt moet gebeuren voordat de concertmeester de eerste tonen willen laten klinken. Er moet gestemd worden in de concertzaal! Zijn de instrumenten ook daar op elkaar afgestemd? Even goed luisteren van te voren, even afstemmen. Want een valse start willen we toch allemaal voorkomen?

Zo'n valse start kan zomaar veroorzaakt worden als de catecheet vergeet af te stemmen met de catechisanten. Maar waar moet je dan op afstemmen? In de volgende video gaan we daar op in.

Video

Bekijk Afstemmen en aanhaken.

Je komt met een uitstekend voorbereide les het catecheselokaal binnenstappen en je wilt les gaan geven, echter je slaat de stap afstemming over ... wat zijn de risico's?

First connect, then correct

Afstemmen gaat volgens bepaalde regels en heeft tot doel een juiste houding te kiezen. Die houding

helpt om echt in contact te komen met iemand. Goed werkende uitgangspunten daarbij zijn:

- › Ik beschouw de ander als een vriend;
- › Ik benader hem positief;
- › Ik heb respect voor zijn criteria;
- › Ik ben bereid mee te gaan in de gedachtegang van de ander.

Deze uitgangspunten helpen om sneller afgestemd te raken op de ander. Afstemmen duurt niet zo lang en is een effectieve manier om in contact te komen. Natuurlijk is de ander niet altijd een vriend. Maar door hem even zo te beschouwen, breng je jezelf in een andere staat en bouw je een brug om de ander beter te begrijpen. Positieve benadering breekt het ijs en maakt het minder zwaar. Je sluit aan bij hun manier van denken, probeert mee te gaan in de gedachtegang van de catechisant.

Verplaats je in de ander

Probeer ook af te stemmen op hun emoties van het moment. Het kan gebeuren dat de catechisanten er met hun aandacht even niet bij (kunnen) zijn. Door iets wat onderweg naar de catechese is gebeurd, iets vervelends op school of op het werk of noem maar op. Geef dat eerst de ruimte en laat ze even hun verhaal doen. Als je deze stap overslaat zou het kunnen zijn dat je keurig voorbereide les helemaal niet van de grond komt.

Afstemmen doe je om de ander te kunnen volgen en om daarna te gaan leiden! Om het leerproces te starten moet de catecheet zich kunnen verplaatsen in de wereld van de catechisanten. Als hij zijn catechisanten kent, weet hij hoe hij hen kan bereiken. Dit doet hij door zijn deskundigheid in te zetten, maar ook zijn echtheid te tonen.

Als je niet afstemt, maar het houdt bij 'ga zitten en wees stil' of 'de vorige keer was het niet best, dus pas maar op', dan moeten de catechisanten er veel energie in steken om hun welbevinden te behouden of te herstellen. Ze ervaren het als niet plezierig en hun aandacht richt zich op iemand of iets anders.

Het belang van afgestemde communicatie

Afstemmen op de groep is even belangrijk als het afstemmen op een individu. De catecheet is zich bewust van zijn non-verbaal gedrag, de intonatie en de woorden die hij uitspreekt. Lichaamstaal speelt hierbij ook een rol. De catechisanten zien of ervaren de lichaamstaal van de catecheet en interpreteren die onbewust. Zorg er dus voor dat je weet wat je uit wilt stralen en dat je dat ook uitstraalt. De eerste klap is een daalder waard, elke keer weer.

Zodra je met de groep en met de individuen een band hebt opgebouwd, kan het afstemmen vaak wat sneller. Krachtig is om op de eigen unieke manier af te stemmen vanuit de gedachte dat je eerst contact wilt maken en daarna gaat leiden. De catecheet is effectief als hij merkt dat de catechisanten hem serieus nemen. Dat ze hem als leider accepteren doordat ze doen wat hij zegt en dat ze ontspannen naar hem kijken (deels overgenomen en aangepast vanuit 'coachen op contact' van Martie Slooter)

Opdracht

Wat neem je hieruit mee? Hoe ga je dat toepassen in je lessen? Afstemmen ondersteunt de groepsvorming inclusief de catecheet (het 'wij-met-elkaar-gevoel'). Welke nieuwe vaardigheden uit de theorie ga je inzetten om de groepsvorming positief te beïnvloeden?

Een spontane vraag die tussendoor gesteld wordt is altijd mooi! Als het er (te)veel worden is het handig ze even te parkeren voor later. Geef wel duidelijk aan wanneer de catechisanten hun vraag mogen stellen.

Wie is jouw spiegel?

Het leerdoel van dit hoofdstuk is het onderkennen van de identiteitsontwikkeling van catechisanten en op welke manier dit gevolgen heeft voor de catechese.

Identiteitsontwikkeling

De catechisanten bevinden zich in een leeftijdsfase van ontwikkeling. Naast lichamelijke veranderingen zien we vaak ook veranderingen in gedrag, gedachten, wensen en gevoelens. Daar hoort ook de identiteitsontwikkeling bij! Jongeren zijn (vaak onbewust!) bezig zich een beeld te vormen van zichzelf aan de hand van vragen als: wie ben ik eigenlijk?

Opdracht

Wat wil ik en wat kan ik? Hoe houd je rekening met deze identiteitsontwikkeling tijdens de catechese?

Video

Bekijk *Wie is jouw spiegel?*

Opdracht

'Onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad' (Heidelbergse Catechismus, zondag 3) We zijn - als nakomelingen van Adam - tot op het bot doortrokken met zonde. In de video ging het ook over persoonlijke kwaliteiten benoemen van de jongeren. Hoe verhoudt zich dit tot elkaar? En hoe geef je beide een plek binnen de catechese?

Catechisanten hebben geen perfecte catecheten nodig; ze hebben catecheten nodig die hun hulp verwachten van een perfecte God!

Zondig zijn betekent niet dat we een totaalgebrek hebben aan eigenschappen en vaardigheden, maar dat we niet meer tot ons doel komen. Er kan met de oude mens best wat bereikt worden wat acceptabel is voor de maatschappij waarin we leven, maar laat het niet ons einddoel zijn. Dát is het kennen van Christus en het leven door de kracht van Gods Geest. Als Christus de leiding krijgt in ons leven, begint de vrucht van de Geest te groeien (Galaten 5:22)

Heb de moed om niet perfect te willen zijn:

Lees het boek van Brené Brown:
De kracht van kwetsbaarheid
ISBN: 978 94 005 0248 2

Meer dan kennis alleen

Het leerdoel is te zoeken naar een maximale betrokkenheid van de jongeren. Betrokkenheid van de jongeren, door middel van non- en verbale communicatie. Kennisoverdracht alleen is niet voldoende.

Beelden oproepen

Het is wetenschappelijk bewezen dat kennis beter beklijft hoe meer de jongeren actief betrokken zijn. Uiteraard willen we bij catechese kennis overdragen en dat is zeker ook nodig.

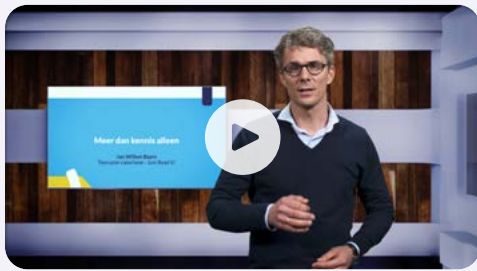
Opdracht

Nadat je contact hebt gemaakt, aansluiting hebt gevonden wil je de aandacht van de jongeren richten op je leerdoel om ze kennis bij te brengen. Hoe doe jij dat?

Tegelijk is het zaak om te zoeken naar een maximale betrokkenheid van de jongeren. Hoe betrek je nou de jongeren in de les? Daar gaat deze video over.

Video

Bekijk *Meer dan kennis alleen.*

Uit de video blijkt dat de twee belangrijkste kenmerken van effectieve kennisoverdracht (=leerdoel behalen) zijn: **1.** dat de leiding van het leren bij de docent ligt en **2.** dat de leerlingen effectief leren.

Opdracht

Welke stappen ga je zetten om hierin (nog) beter te worden?

13

Met hoofd, hart en handen

Het leerdoel van dit hoofdstuk is om catechisanten tijdens de catechese te blijven stimuleren op het niveau van hoofd, hart en handen.

Blijf jongeren prikkelen

Je hebt het vast wel eens vaker gehoord: 'Denk aan hoofd, hart en handen.' Maar wat wordt daar nu precies mee bedoeld en kunnen we er tijdens de catechese ook ons voordeel mee doen? Daar gaan we in onderstaande video verder op in.

Neem je catechesegroep in gedachten. Na een heldere, directe instructie wil je de betrokkenheid onder de catechisanten blijvend stimuleren. Je hebt de keuze uit:

- A. Een interview voorbereiden met persoonlijke vragen aan een gemeentelid.
- B. Een vraag (over praktische zaken of geloof) die per email aan jou is gesteld op het scherm laten zien en samen met de catechisanten beantwoorden.

Video

Bekijk *Met hoofd, hart en handen*.

Opdracht

Welke werkvorm, wat aansluit op hoofd, hart en handen kies je?

Opdracht

Stel jezelf vooraf en tijdens de les de vragen: Hoe bereik ik de hoofden? Hoe bereik ik de harten? Hoe bereik ik de handen? Hoe zorg je ervoor dat deze vragen iedere les door jou aandacht krijgen?

Om letterlijk een helpende hand te bieden hebben we hierbij een link naar allerlei verwerkingsvormen. Deze kun je mogelijk naast je heldere instructie inzetten om aan te sluiten bij hoofd, hart en handen.

14

De kracht van een goed verhaal

Het leerdoel van dit hoofdstuk is het leren inzetten van goede verhalen om de bijbelse boodschap van de catecheseles aan catechisanten duidelijk te maken.

Een sprekend voorbeeld

Deze video gaat over hoe krachtig een goed verhaal kan zijn om dichterbij het hart van jongeren te komen. Door middel van de beelden die deze verhalen oproepen zoeken we ernaar om vooral de bijbelse boodschap te laten spreken. Is de Heere Jezus hierin ons niet tot voorbeeld? Door middel van dagelijkse voorbeelden bracht Hij de betekenis van het evangelie dichterbij.

Opdracht

Welke verhalen gebruik je zelf als het gaat om beeldend spreken

Video

Bekijk *De kracht van een goed verhaal*.

Beeldend spreken

Kijk naar de onderstaande video. Welke vaardigheden worden ingezet door Ds. van Binsbergen om het verhaal echt te laten spreken?

Video

Bekijk *Het verhaal van 'de witte zakdoek'*.

Opdracht

Welke vaardigheden kun jij (nog) meer inzetten om beeldend te spreken?

Een mooi voorbeeld van een bundel met verhalen als wegwijzer naar het Woord is *Leer mij GOD kennen* van Patricia St. John
ISBN 9789063 534998

15

Hoe houd je orde? (1)

Het leerdoel is een handreiking bieden hoe je de orde in je groep houdt en niet verliest! Orde houden? Zorg dat je het niet verliest!

Aspecten van orde

In dit onderdeel proberen we op een overzichtelijke manier jullie mee te nemen in deze complexe materie van het orde (vast)houden. Dit onderdeel is vooral bedoeld voor beginnende catecheten.

Ook is het goed om te benoemen dat het thema 'Orde houden' niet voor niets nu (pas) aan de orde komt. Alle eerder genoemde onderdelen liggen aan de basis voor een goede orde. Zoals: de houding van de catecheet, het zien en contact maken met jongeren, het verdiepen in hun leefwereld, een goede les voorbereiden, beeldend spreken. Als deze onderdelen op orde zijn, is er sowieso al veel bereikt voor het orde houden! Als de lesvoorbereiding bijvoorbeeld niet op orde is, is het ook niet zo vreemd dat er meer onrust gaat ontstaan.

Meestal krijg je als catecheet tijdens de allereerste les met een nieuwe groep een groot cadeau in de schoot geworpen: je hebt orde!

Het begrip 'orde houden' drukt dus precies uit waar het om gaat, want het is zaak dat je de orde in je nieuwe groep niet verliest! Om daar handreiking in te bieden maken we gebruik van veel videomateriaal vanuit het onderwijs. Niet alles kan direct worden overgezet naar de catechese maar heel veel aangereikte tips zijn zeker bruikbaar.

Bekijk onderstaande video.

Video

Bekijk Orde houden - Wisselmomenten.

En nu de praktijk

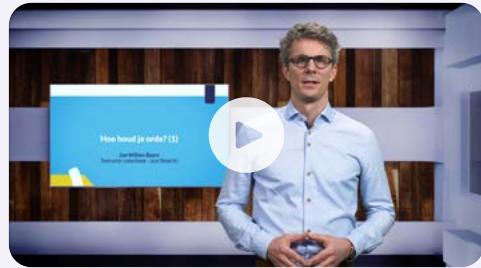
Opdracht

Denk aan je catechesegroep en de 5 SMART-voorwaarden. Schrijf uit hoe je jouw catechisanten zo aan het werk zou zetten dat onrust tijdens een wisselmoment maximaal wordt voorkomen.

Orde houden is een complexe aangelegenheid. Om het toch enigszins overzichtelijk te houden gaan we eerst 5 tips geven. In deze video worden ze kort uitgewerkt.

Video

Bekijk *Hoe houd je orde? (1)*.

Opdracht

Met welk tip ga je komende week aan de slag en hoe ga je dat doen?

16

Hoe houd je orde? (2)

We gaan in dit hoofdstuk verder waar we in het vorige hoofdstuk zijn gebleven. We starten met nog eens 5 tips voor het houden van orde.

Video

Bekijk *Hoe houd je orde? (2)*.

Opdracht

Welke tip kende je nog niet en hoe zou je deze kunnen inzetten in jouw catecheseles?

Als je alle tips over orde overziet kun je tot de volgende conclusie komen:

‘Het is de kunst van een catecheet om de balans te vinden tussen aardig zijn én grenzen stellen aan het gedrag van de jongeren.’

Opdracht

Hoe ben jij aardig naar de catechisanten toe en hoe stel jij grenzen aan hun gedrag?

Voordat je leiding gaat geven aan een catechese groep is het nodig na te denken over regels en afspraken. Zo schep je duidelijkheid voor jezelf en voor de catechisanten. Bovendien neem je hierdoor ook de beslissing, voor zover het aan jou kan liggen, om problemen voor te zijn.

Een stappenplan om dit voor te bereiden en uit te voeren, is het volgende:

- › Schrijf voor jezelf alle regels op die je gebruikt om de groep te organiseren;
- › Bespreek op het eerste contactmoment de belangrijkste regels en gewoonten in de catechesegroep;
- › Geef ze daarbij een inkijkje in jouw overtuiging waarom je deze regels stelt zodat de jongeren zich meer betrokken en meer zelf verantwoordelijk voelen bij de regels. De kans is dan groter dat de catechisanten zich meer aangepast gedragen.

Voor een goede orde in de groep dien je regels en afspraken te hanteren en het dient een doel! Goede orde:

- › Maximaliseert de tijd voor uitleg;
- › Vormt de basis voor betrokken catechisanten;
- › Voorkomt dat er veel tijd verloren gaat doordat de catecheet steeds moet reageren op probleemgedrag van catechisanten.

De keerzijde van dit verhaal is dat er geen pasklaar kookboek bestaat die je precies de weg wijst naar een goede orde in de groep. De dynamiek in iedere groep is anders namelijk. Daarnaast is het goed om te weten dat het opbouwen van een goede orde tijd vraagt en niet van de ene op de andere dag georganiseerd kan worden. Er is dus wel wat geduld en volharding nodig.³

³ Bron: o.a. duurzaam onderwijs

Opdracht

Schrijf voor jezelf alle regels/afspraken op die je gebruikt om de groep te organiseren.

Regels en afspraken klinken voor jongeren negatief, echter ze staan altijd in dienst van positieve waarden: b.v. persoonlijke groei en bloei, goed zorgen voor elkaar en je spullen. Voor de bewustwording hiervan richting de jongeren is de positieve waarde achter de regels van belang! Wat is je overtuiging achter de regels/afspraken die je maakt? Vertel dat ook aan ze!

...én consequent zijn!

Als de zinvolle regels helder zijn, volgt daarna het consequent naleven van de regels!

Begin daarom met slechts een paar regels om het jezelf niet te moeilijk te maken en zorg dat je op deze besproken zinvolle regels echt consequent handelt. In minder belangrijke zaken kun je altijd nog makkelijker zijn. Hieronder een aantal tips die helpend zijn om consequent te zijn...

Tip 1: Wees een voorbeeld

Wees je bewust van je voorbeeld functie. Als je als catecheet kwetsbaarheid verlangt van de jongeren, stel je jezelf ook kwetsbaar op. Practise what you preach!

Tip 2: Wees voorspelbaar

Consequent zijn betekent ook dat je herkenbaar en voorspelbaar gedraagt. Zeker de eerste catechese lessen gebeurt alles daarom in een vaste, rituele volgorde. Dat geeft veiligheid en daarbinnen gedijen de catechisanten goed. Die voorspelbaarheid verwachten alle jongeren, ook in de hogere klassen. Wees ook voorspelbaar in je feedback. Zorg dat jongeren weten dat ze op je kunnen rekenen.

Tip 3: 'Van mij mag het wel...'

Vooraf startende catecheten stappen in de rol om in het begin (alleen maar) aardig gevonden te willen worden door de jeugd. Ze geven dan vaak toe aan de regels. B.v. 'nou vooruit, vandaag mag het van mij wel' of 'ik had huiswerk opgegeven maar dat laten we nu maar zitten'. Waarmee de catecheet direct een goed gevoel over zichzelf krijgt. Pas op, want op deze manier maak je als zachte heemeester, stinkende wonden. Het kan eng zijn om die rol af te leggen, want in deze rol word je (voorlopig) wel aardig gevonden. En wat als jij strenger wordt? Je weet niet wat je ervoor terugkrijgt. Herkenbaar? Ga bij jezelf te rade. Wat wil je (uiteindelijk) met de jongeren bereiken?

Tip 4: Accepteer geen excuses

Leef de afgesproken regels vanaf de eerste tot de laatste dag na. Accepteer geen enkel excuus, want na de eerste keer wordt het een glijdende schaal.

Tip 5: Houd vol

Inconsequent zijn is vaak kiezen voor de weg van de minste weerstand. Realiseer je dat het niet bij één keer ophoudt. Als je een situatie uit de hand laat lopen, is de toon gezet en kan de zaak verder uit de hand lopen. Als je het volhoudt om duidelijk en consequent te zijn, worden de ordeproblemen minder.

Tip 6: Stel jezelf doelen

Stel jezelf doelen en houd vol. Bijvoorbeeld: 'Ik ga zes weken consequent bij de deur staan om de catechisanten te verwelkomen' Evalueer na twee weken hoe het gegaan is en beloon jezelf voor je volharding in plaats van het jezelf kwalijk te nemen dat het niet goed gaat. Iedereen maakt wel eens fouten, dus ook jij. Dat je per ongeluk de verkeerde bestraft, bijvoorbeeld. Blijf hier niet te lang in hangen. Ook in het onderwijs gaat het zelden vlekkeloos.

Tip 7: Blijf uit de discussie

'Je moet ook altijd mij hebben.' Of: 'Anderen praatten ook.' Probeer een discussie te vermijden door niet in te gaan op dit soort uitspraken. Als je niet reageert, voelt een leerling zich meestal erg stom. Vertel vervolgens op een rustige toon wat jij wilt van de leerling. Ook als de leerling zegt, 'dat doe ik niet', herhaal je je boodschap. Parkeer de opmerking en ga vooral niet in discussie.

Tip 8: Houd het ontspannen...

Als je eenmaal een band hebt opgebouwd met de catechisanten, dan kun je gerust eens van de structuur afwijken.

Opdracht

Met welk tip(s) om consequent te zijn ga je komende week aan de slag en hoe ga je dat doen?

Benoem gewenst gedrag

Het meeste gedrag van leerlingen is niet doordacht, maar gewoontegedrag. Dat moet ook wel, want ze kunnen niet aan veel regels tegelijk denken! Wat wel helpend is voor de jongeren is dat je ze steeds! aan je regels/goede gewoontes herinnert en dat je het gewenste gedrag benoemt bv. er is er maar één die praat, zodat luisteren beter gaat.

Oefenen en afspraken maken!

Die goede gewoontes ontstaan door steeds te zorgen dat het ook gebeurt. Dat betekent dat als het dreigt verkeerd te lopen, je dat ook benoemt. Bijvoorbeeld: 'Ho jongens, dit gaat niet goed. Zo doen we dat hier niet! Ik verwacht van jullie dat...' Het is belangrijk dat de jongeren ook verantwoordelijkheid nemen voor hun gedrag dus werk altijd toe naar een afspraak. Als het daarna misgaat, kun je hen daarop aanspreken: 'We hebben afspraken gemaakt over... en nu doe je heel anders. Wat is er aan de hand?'

Belonen

Naast de grenzen te stellen bevestig je ook de goede gewoontes door ze te belonen. Allereerst met een fijne les maar ook door echte interesse, waarderende opmerkingen of gebaren. Deze door jou ingezette goede gewoonte stimuleert zeer zeker een goede relatie!

Hou de vaart erin

Probeer, door een uitstekende lesvoorbereiding, weinig tot geen ruimte over te laten die de jongeren 'zelf moeten invullen'. De kans is dan groot dat ze zo hun eigen gewoontegedrag gaan volgen en meer de aandacht richten op elkaar dan op de catecheet.

Opdracht

Neem een catechisant in gedachten die steeds de gewoonte heeft om anderen in de rede te vallen. Schrijf op hoe je deze catechisant aan de regels herinnert. Wat benoem je vervolgens als gewenst gedrag? En wat doe of zeg je als die persoon niet luistert?

17

Hoe herstel ik de orde?

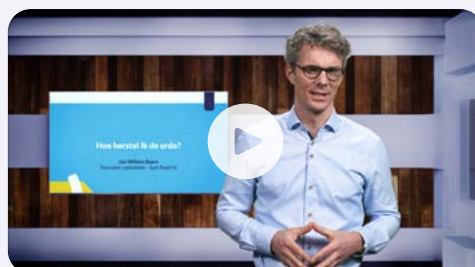
Het leerdoel van dit hoofdstuk is mogelijkheden langsgaan die je hebt om blijvende of erger wordende onrust in de groep te herstellen. Veroorzaak je de onrust zelf?

Dit is een spannend hoofdstuk! Veel catecheten worstelen hiermee en zoeken naar antwoorden op dit vlak. Mocht je bij het doornemen van dit hoofdstuk geen passend antwoord op je moeite met orde gevonden hebben willen we je met nadruk voorstellen om via **Just Read It!** of **Goed in vorm** contact te zoeken met een toeruster catechese die mee kan kijken of denken in jouw specifieke groep. Blijf er niet mee zitten, want er zijn **ALTIJD** mogelijkheden tot verbetering.

Veel onrust of groeiende wan-orde in een groep kan ontstaan door onhandigheid of zelfs nalatigheid van de catecheet zelf. Zoek daarom de oorzaak van de onrust in de groep eerst bij jezelf! Om je daarin te ondersteunen hebben we de volgende video gemaakt.

Video

Bekijk *Hoe herstel ik de orde?*

Op welk punt schiet je 'tekort'? En wat kun (of: ga) je daaraan doen? Wellicht is het helpend om de volgende vragen langs te lopen voor jezelf: Pak je het onhandig aan? Laat je het erbij zitten? Voel je je niet verantwoordelijk? Denk je: 'Ik heb er niet zo'n last van.' Durf je geen grenzen te stellen? Weet je niet goed wat je moet doen? Weet je het wel maar kun je het niet? Ben je bang om het nog erger te maken?

Opdracht

Welke van de bovenstaande vragen zijn relevant voor jou? Wat kun je antwoorden op die vragen?

Met zorg de orde herstellen

Hieronder een video uit het onderwijs over het omgaan met het gegeven dat jongeren vaak niet doen wat van ze gevraagd wordt en waar dat door komt. Zoals al eerder gezegd is niet alles uit de onderstaande video 1 op 1 over te nemen naar de catechese. Toch bevat deze video zeker bruikbare informatie! Bekijk onderstaande video.

Video

Bekijk *Orde houden - Handelingscontroleproblematiek.*

Opdracht

De docent benoemt op 0.14, 'Vaak doen leerlingen niet wat er van ze gevraagd wordt. Ze vergeten... en er zijn veel docenten die zeggen: Dat is gewoon kwade wil' Wat is jouw mening hierover? Wat merk je bij jezelf als catechisanten niet doen wat je van ze vraagt?

Opdracht

De docent benoemt op 2:50, 'De leerlingen zijn echt in staat om bepaald gedrag goed te doen! Maar als je daar als docent geen ondersteuning aan geeft door middel van je pedagogisch handelen dan zal het niet uit zichzelf gebeuren dat ze er aan denken' In hoeverre ben je het hiermee eens?

Opdracht

Hoe kun jij door middel van jouw ondersteuning goed gedrag bevorderen?

Opdracht

De docent geeft aan het eind van de video aan: 'Een goede straf zou zijn dat je een leerling bijvoorbeeld anderhalf uur strafwerk meegeeft naar huis toe'. Dit is een voorbeeld wat past in een school situatie. Wat is naar jouw mening een goede straf voor een catechisant?

Opdracht

Formuleer voor jezelf een doel voor de volgende les, waar je deze theorie in de praktijk verwerkt.

Ordemaatregelen

In een eerdere video hadden we het over: 'Reageer wel in verhouding! Als je de orde herstelt, maar dit niet op een manier doet die in verhouding is, dan kan het zijn dat je uit het oog verliest dat je wilde samenwerken met de groep.'

Tot wanorde (vechtfase) wil je het in de catecheselokaal uiteraard niet laten komen. Dat hoeft ook niet als je voor jezelf duidelijk hebt hoe je op verschillende ordeverstoringen kunt reageren. We willen hierbij gebruik maken van een escalatieladder. Een escalatieladder kan je helpen om al in de eerste stappen van orde verstoring de juiste keuzes te maken om een beginnend conflict de kop in te drukken. En hoe ondersteun je dat dan als catecheet? En hoe bouw je dat op?

Bijvoorbeeld: praat een leerling door de les, dan krijgt diegene een waarschuwing. Wordt er geschreeuwd

in de klas, dan moet diegene de les verlaten. Een ladder bestaat echter uit veel meer dan twee treden. Om alvast een idee te geven: Wat kun je doen om catechisanten te bereiken en een conflictsituatie in de klas te beëindigen? Oogcontact maken, naar een leerling toelopen, de leerling apart zetten, een persoonlijk gesprek voeren; het zijn slechts enkele voorbeelden. Beland je onverhoopt in de emotionele fase? Dan kan een gesprek met een ouder van de catechisant uitkomst bieden. We willen je uitdagen om je eigen escalatieladder vorm te geven. Om dat te stimuleren geven we hieronder een aanzet.

Voorbeeld: Catechisant geeft aandacht aan iets/ iemand anders

- › **1^e stap:** Aankijken
- › **2^e stap:** Heel even stoppen met praten (en snel weer door als er weer contact is gemaakt)
- › **3^e stap:** Naar catechisanten toelopen (zonder verder iets te doen)
- › **4^e stap:** Met de vingers knippen of op de tafel tikken (alertheids signaal)
- › **5^e stap:** Naam van de catechisant noemen
- › **6^e stap:** Zeg wat je van het gedrag van de catechisant vindt

Voorbeeld: Een catechisant praat door de les

- › **1^e stap:** Geef een waarschuwing, dat kan heel vriendelijk (met herhaling van de afspraak).
- › **2^e stap:** Maak je waarschuwing meer dwingend. Dit kan bijvoorbeeld door ze voor een keuze te stellen, een consequentie (straf) te benoemen en de verantwoordelijkheid bij hen leggen. 'Je gaat nu kiezen: of stoppen met praten of ik geef je een andere plaats, het is aan jou!'
- › **3^e stap:** Je sanctie uitvoeren. Door bijvoorbeeld te zeggen: 'Kees, dit is de 3e keer dat ik je moet waarschuwen omdat je door me heen praat, je gaat nu daar (aanwijzen met je vinger) zitten.'
- › **4^e stap:** Na de les moet je even blijven ik wil dan een gesprek met je! (En direct doorgaan, NIET in discussie gaan waar de groep bij zit!)
- › **5^e stap:** Ga maar even naar de gang!
- › **6^e stap:** Persoonlijk gesprek na de catechese les (of als dat niet, past aangeven dat je telefonisch contact opneemt)

Voorbeeld: Een catechisant schreeuwt door het lokaal heen

- › **1^e stap:** Maak jezelf groot en kijk de catechisant heel indringend aan.
- › **2^e stap:** Maak duidelijk dat je dit gedrag absoluut (leg daar de klemtoon op) niet wilt hebben in je catecheselokaal.
- › **3^e stap:** Naar de gang sturen
- › **4^e stap:** Persoonlijk gesprek na de catechese les (of als dat niet, past aangeven dat je telefonisch contact opneemt).

Opdracht

Hoe verschilt jouw aanpak van die van de bovenstaande voorbeelden?

Opdracht

Hoe ziet jouw escalatieladder eruit bij de volgende voorbeelden?

Catechisant gooit met een pen:

Catechisant begint met schelden (of vloeken) na jouw waarschuwing:

Hoe meer stappen op de ladder hoe beter! En hoe meer andere manieren je bezit om een catechisant te krijgen daar waar je de catechisant wilt hebben... Én hoe beter je het later in een persoonlijk gesprek met de catechisant en/of zijn ouder je handelen kunt verantwoorden!

Opdracht

Je zegt, dat als nu nog een keer iemand praat, diegene naar de gang gaat. Direct daarna praat juist dat ene meisje dat normaal nooit door je heen praat. Wat doe je? Heb je aanvullende 'treden' op jouw escalatieladder? Inspireer anderen door ze te delen!

Houd goed overzicht om beginnend onrust direct te kunnen indammen door daarop adequaat te reageren (blijf goed kijken naar wat er in de totale groep gebeurt ook als je bij het bord staat, langs de tafel loopt of een catechisant te woord staat).

Vraag door als catechisanten wat zeggen; neem hun antwoorden serieus; kom terug op vragen die ze hebben; verwerk je kennis over je catechisanten in voorbeelden; neem de moeite en tijd om na te praten; leer snel de namen uit je hoofd; durf kwetsbaar te zijn; durf voorbeelden uit je eigen leven te geven.

Wees zeer duidelijk in je communicatie door: goed te articuleren; precies benoemen wat je wilt; geen vage zinnen te gebruiken die veel verwachten, etc. (soms is het helpend om de catechisanten te vragen te herhalen wat nu van ze wordt verwacht).

Blijf altijd in contact (zorg dat je contact houdt met de hele groep of desnoods alleen met individuele catechisanten. Met contact bedoelen we dat je als catecheet en catechisanten niet langs elkaar heen leeft, maar op allerlei manieren 'bereikbaar' blijft voor elkaar en dat je voorkomt dat er gevoelsmatig een geweldige afstand groeit. Toon ze dat je de moeite neemt om bij ze aan te sluiten.

18

Wat is het nut van werkvormen?

Het leerdoel van dit hoofdstuk is inzicht krijgen van mogelijke werkvormen tijdens catechese en het nut ervan.

Onbewust bij de les houden

Het komt regelmatig voor dat vooral de catecheet langdurig aan het werk is en de catechisanten erbij zitten te kijken. Doorgaans kunnen catechisanten prima een poosje geconcentreerd luisteren maar voor alle catechisanten is er een grens aan hun concentratievermogen. Zorg dus dat het te overzien is, anders verliezen ze de moed en neemt het leerrendement zeker af!

Het is bijvoorbeeld onvoldoende om gedurende 45 minuten of langer tegen de catechisanten te blijven zeggen dat ze op moeten letten! Het is de kunst om ze onbewust zo goed bij de les te houden, dat je niet hoeft te zeggen dat ze op moeten letten. Hoe dat kan? Door onder andere goede werkvormen in te zetten! De onderstaande video gaat daar verder op in.

Video

Bekijk *Wat is het nut van werkvormen?*

Opdracht

Welke werkvormen gebruik je al en om welke reden?

Opdracht

Waarom vind jij werkvormen (niet) nuttig?

Opdracht

Hoe ga je in je werkvormen om met de verschillende interesses en voorkeuren van catechisanten?

Werkvormen - welke mogelijkheden zijn er om toe te passen. Hieronder vind je een overzicht van allerlei soorten werkvormen die je tijdens de catecheselessen kunt gebruiken. De lijst is (nog) niet volledig maar er is zeker genoeg om uit te proberen!

Werkblad bij thema (jongere groep)

Maak een werkblad met bijvoorbeeld 10 vragen die ze kunnen beantwoorden met goed/fout en zet daaronder een woordzoeker met allerlei woorden die bij de les horen. Die kun je vrij eenvoudig via internet maken.

Groepsgesprek

Jij bepaalt het onderwerp en ook het doel van het gesprek. Je overweegt vooraf welke vragen of Bijbelgedeelte of andere informatie de groep in de richting van het doel kunnen leiden. Vooral de beginvraag is belangrijk! Die moet heel duidelijk zijn en hen aanspreken en ook actie bij hen oproepen. Jij stimuleert in te gaan op elkaars vragen en

antwoorden; stelt verdere vragen; vat samen en trekt conclusies, die je ook toetst aan Gods Woord.

Willekeurige namen

Zorg voor een pot met ijsstokjes met daarop de namen van de catechisanten. Bij iedere huiswerkvraag trek je willekeurig een naam en diegene geeft zijn/haar antwoord. Het blijft hiermee spannend wie de beurt krijgt en je maakt zelf een keuze hoe lang je dit wilt laten duren (in plaats van iedereen te overhoren wat gewoon teveel tijd vraagt).

Denken/delen/uitwisselen

Je stelt een vraag aan de groep. En geeft je catechisanten individuele denktijd. Dan vraag je hen in tweetallen hun antwoorden te bespreken. Daarna laat je enkele tweetallen centraal het resultaat vertellen. Zo krijgen de catechisanten de gelegenheid te verwoorden wat ze hebben bedacht en uit ervaring blijkt dat de kwaliteit van de antwoorden daarna hoger zijn.

Hoeken

De inleider geeft toelichting bij de hoeken. In de hoeken hangen bijvoorbeeld papieren met stellingen. De jongeren lopen naar de hoek waar zij het mee eens zijn. Daar overleggen ze in duo's waarom ze voor die hoek gekozen hebben. Vervolgens steken de jongeren over naar de tegenovergestelde hoek en vormen een duo met iemand uit die hoek. De een is dan dus voor de stelling, de ander is er tegen. Ze beargumenteren hun keuze en onthouden wat de ander vertelt. Tenslotte gaat iedereen terug naar zijn eigen hoek en vertelt de redenen waarom andere jongeren voor een andere hoek hebben gekozen. Bij de plenaire nabespreking vraagt de inleider aan jongeren waarom hun partner voor een andere hoek heeft gekozen. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren en samenvatten. De tijdsduur is tien tot vijftien minuten.

Interviews

De inleider vertelt over welk onderwerp de jongeren elkaar gaan interviewen en maakt tweetallen. De jongeren bedenken welke vragen zij willen stellen

en schrijven ze op. Daarna interviewen de jongeren elkaar, waarbij ze ook goed doorvragen. Tenslotte volgt de klassikale nabespreking. Deze werkvorm is geschikt om informatie en meningen uit te wisselen. Interviewen stimuleert het creatief denken en het tekstbegrip. De inleider kan deze werkvorm inzetten als oriëntatie of om de voorkennis te activeren, maar ook als zelfstandige verwerking of reflectieopdracht.

De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: vragen stellen, luisteren en samenvatten wat de ander heeft verteld. De tijdsduur is ongeveer vijftien minuten.

Borddiscussie

Bedenk een kernwoord voor de inleiding. Zorg voor een schoolbord of iets dergelijks waar op geschreven kan worden. Schrijf het kernwoord op. Spelregels: Er mag niet gepraat worden en er mag niet meer dan één persoon naar voren komen. De jongeren moeten de woorden opschrijven die bij hen opkomen bij het zien van het kernwoord. Vervolgens vraagt de inleider wat de redenen waren om bepaalde woorden te noemen. Hij laat deze ronde overlopen in de inleiding (bijvoorbeeld: 'Hierover gaat mijn inleiding ook, luister maar: ...'). Afronding: Deze manier van werken is altijd een voorbereiding op een andere werkvorm. Zorg voor een duidelijke overgang. Opmerkingen/varianten: Let op dat er genoeg loopruimte is. U kunt ook zelf geroepen kreten op het bord zetten. Er mag echt geen discussie plaatsvinden, liefst zelfs geen reactie door middel van gezichtsuitdrukkingen of iets dergelijks. Tijdsduur: maximaal 10 minuten.

Quiz

Maak zelf een aantal quizvragen over het te behandelen onderwerp en zet die op papier. Door middel van de vragen verkennen jullie enkele Bijbelteksten en/of verhalen. Lees steeds de vraag voor en geef duidelijk de antwoordopties aan. De quiz wordt extra leuk als je er een competitie-element in verwerkt. Bijvoorbeeld door bij een grotere groep de deelnemers in groepjes tegen elkaar te laten spelen. Bij een kleinere groep kan dat ook individueel. En zorg dat er iets te winnen is.

Woordweb (groepswerk)

Elk groepje krijgt een vel papier, met een cirkel in het midden. In die cirkel staat het onderwerp. De jongeren schrijven/tekenen om de beurt iets over het onderwerp. Elk groepslid heeft een eigen kleur pen, zodat de inleider achteraf kan zien wat de inbreng van iedere jongere was. Als dat klaar is, geven de jongeren met pijlen de relaties tussen de begrippen/tekeningen weer. Bij de pijlen mag ook iets geschreven worden. De inleider hangt alle woordenwebben op en uit elk groepje mag een jongere hun woordweb toelichten. Het woordweb kan op diverse momenten van de les ingezet worden, maar is vooral effectief bij het activeren van de voorkennis. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren, overleggen en besluiten nemen. De tijdsduur is ongeveer vijftien minuten.

Placemat (groepswerk)

Elk groepje van vier jongeren krijgt een vel papier, met in het midden een rechthoek. Vanuit de hoeken van de rechthoek trekken de jongeren lijnen naar de hoeken van het papier. Op die manier ontstaan er nog vier vakken, voor elk groepslid een.. De inleider geeft een opdracht en elke jongere schrijft in zijn eigen vak zijn ideeën en antwoorden op. Daarna gaan de jongeren overleggen en formuleren ze een gemeenschappelijk antwoord. Dat schrijven ze op in de gemeenschappelijke rechthoek. Daarop volgt de klassikale uitwisseling. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: luisteren, overleggen en overeenstemming bereiken. De tijdsduur is tien tot vijftien minuten.

Legpuzzel (groepswerk)

De inleider verdeelt de leerstof in gelijke delen. De jongeren zitten in heterogene stamgroepen. De inleider vertelt wat de uitkomst van het groepswerk is, bijvoorbeeld een presentatie of werkstuk. Daarna krijgt elk groepslid een nummer. Vervolgens gaan alle nummers 1 bij elkaar zitten. En de nummers 2, 3 en 4 ook. Dit heten de expertgroepjes. De nummers 1 krijgen een onderdeel van de lesstof, en de andere groepjes ook. Zij verdiepen zich in de tekst en bedenken hoe ze de informatie kunnen vertellen aan hun stamgroepje.

Daarna gaat iedereen terug naar zijn stamgroepje. Daar vertellen de jongeren om de beurt wat ze geleerd hebben. De jongeren voegen alle informatie samen en maken er bijvoorbeeld een presentatie of werkstuk van. Tenslotte evalueert de inleider met de jongeren het groepsresultaat. De werkvorm is erg geschikt voor stevige inhoud. De samenwerkingsvaardigheden die aan bod komen, zijn: overleggen, luisteren en uitleg geven. De tijdsduur is één of meer lessen.

Opdracht

Welke werkvorm ga je deze komende week uitproberen en waarom?

Werkvormen - nuancering in het gebruik ervan

Hierbij een aantal opmerkingen bij het gebruik van werkvormen: Veel variatie in werkvorm kan de onzekerheid ook vergroten in de les en dan zal je vaker moeten uitleggen dat het nu even een beetje anders gaat dan ze gewend zijn. Niet alle werkvormen passen bij jou, en dan heb je de neiging die over te slaan, ga er toch mee experimenteren! Wellicht dat ze

deels wel bruikbaar zijn of kom je tot de ontdekking dat ze in een andere context wel heel helpend kunnen zijn voor het leren. Jongeren moeten vooral weten waar ze aan toe zijn, waar het over gaat en waar het naar toe gaat. Daarmee dienen we ze.

De voorbereiding van een werkvorm is heel belangrijk. Denk bij de voorbereiding aan de volgende vragen: hoe leg je het uit? heb je alle spullen? kom je zelfverzekerd over met deze werkvorm? is het haalbaar in deze groep? wat wil je hiermee bereiken? wat kan er mis gaan en wat ga je daar aan doen? Etcetera.

19

Hoe stel je vragen?

Het leerdoel van dit hoofdstuk is de positieve effecten van goede vragen stellen en goed feedback geven duidelijk te maken. En handvatten te bieden hoe dat in de praktijk te doen.

Een effectief instrument!

We beginnen dit hoofdstuk met wat stellingen van een zeer bekende hoogleraar uit onderwijsland: John Hattie (Nieuw- Zeeland, 1950).

John Hattie

Pas als je als leerkracht heel goed weet wat een leerling wel en niet weet, kun je hem effectief nieuwe dingen leren. Hoe doe je dat?

Het betekent dat je als leraar heel goed moet luisteren, en veel ruimte moet creëren voor groepsdiscussies.

Kennisverwerving verloopt altijd in de volgorde van oppervlakkig, naar diepgaand, naar verbanden leggen.

Om als leerkracht tot luisteren te komen en om de leerlingen te stimuleren van het oppervlakkig leren tot diepgaand leren is er een effectief instrument: vragen stellen! Het is dezelfde wetenschapper die ook aangeeft dat de leerprestaties van leerlingen met meetbare sprongen vooruit gaat als de docent de juiste vragen stelt. Daarnaast helpt vragen stellen om kennis te activeren bij een onderwerp, het stimuleert het denkproces en vragen stellen verhoogt de betrokkenheid. Wat in het onderwijs geldt op dit gebied is zeker ook geldend in het catecheselokaal!

Opdracht

Wanneer en op welke manier stel jij je vragen aan catechisanten?

Opdracht

Wat is voor de catecheet vereist voor het stellen van goede vragen?

Opdracht

Wat zijn volgens jou nu goede vragen?

Een goede vraag stellen: Hoe doe je dat?

Als we overtuigd zijn van de nut en noodzaak van het vragen stellen, komt vervolgens de vraag en hoe doe je dat? In onderstaande video gaan we daar op in.

Video

Bekijk *Hoe stel je vragen?*

Opdracht

Welke dingen deed je al? Welke dingen ga je uitproberen?

Dialogisch leren en soorten vragen

Leren is een actief proces, en ook daarom is het nodig vragen te stellen. De meeste catechisanten leren en onthouden nauwelijks iets van wat ze alléén horen. Juist het uitleggen aan anderen en het discussiëren over de stof zorgt ervoor dat de jongeren de stof beter onthouden. Ze leren van het dialoog (onderlinge gesprek). Door vragen te stellen gaan catechisanten hardop denken en praten. Dit is heel erg helpend om nieuwe kennis in het brein op te slaan. Je kunt dit proces helpen en ook sturen door verschillende soorten denkvragen te stellen. Er zou meer over te zeggen zijn maar we beperken ons hier tot 3 soorten vragen met voorbeelden.

Let op: Voorwaarden voor een dergelijk dialoog tijdens catechese zijn:

- › Duidelijk leiderschapsgedrag van de catecheet
- › Goed contact met de catechisanten
- › Een veilig leerklimaat van catechisanten onderling

Deze voorwaarden hebben we niet voor niets eerder al in deze cursus behandeld.

Feitelijke vragen

Feitelijke vragen zijn vragen waar meestal maar één antwoord op mogelijk is, omdat het antwoord een vaststaand feit is, of omdat het alleen met 'ja' of 'nee' te beantwoorden is.

Voorbeelden:

Over wie gaat het hier in dit Schriftgedeelte?

Naar welke stad waren ze op weg?

Open vragen

Open vragen en gaan over redeneringen ten aanzien van inhoud, strategie en leermodus (de wil/wens om te leren).

Voorbeelden:

Waarom staat het er zo nadrukkelijk in dit Bijbel vers? Waaraan merk je dat ze niet wilden luisteren naar de Heere Jezus? Welke gevolgen had de keus van Lot? Welk cijfer zou je geven voor je houding op catechisatie?

Reflecterende vragen

Reflecterende vragen geven catechisanten de mogelijkheid om uitgebreider antwoord te geven. Het geeft ruimte aan zelfregulatie, persoonlijke kwaliteiten en persoonlijk geloof. Hoe leerlingen hun leren reguleren.

Voorbeeld:

Als je merkt dat je het niet meer snapt wat je leest, wat doe je dan? Wat maakt dat je.....wel/niet doet? Wat maakt jou zo gemotiveerd? Herken je iets van de houding van Lot in je eigen leven? Wat heb jij nodig om dichterbij de Heere te leven?

Opdracht

Bedenk aan de hand van je nieuwe catechese les (of neem als voorbeeld Genesis 12:1-9) een feitelijke, een open en een reflecterende vraag.

Opdracht

Welke soort vragen stel jij vaak in tijdens de catecheseles? Waarom doe je dat? Welke voordelen kan het opleveren als je ook de andere soorten vragen stelt?

Het is belangrijk om deze verschillende categorieën vragen af te wisselen zodat catechisanten met allerlei soorten vragen in aanraking komen. De reflecterende vragen zijn niet voorbehouden aan het vwo-niveau. Deze vragen moeten juist aan alle catechisanten worden gesteld: alle jongeren moeten uitgedaagd worden mee te denken op de verschillende denkniveaus en antwoorden verwoorden. Laat de fase van vragen stellen in je catechese les niet te lang duren. Denk aan ongeveer 5 minuten en dan weer door met het volgende onderdeel. Eindeloos vragen stellen is niet effectief, want dan haken de catechisanten af.

200

Het geven van feedback

Het leerdoel van het hoofdstuk is het geven van de feedback en welk effect dit heeft in de praktijk van de catechese.

Feedback geven

Feedback is het geven van informatie over wat je ziet en hoort bij het leren, het begrip, de prestatie of het gedrag van een catechisant. Zoals bijvoorbeeld: 'Wat een mooi antwoord! Jij hebt daar serieus over nagedacht.' Feedback geven is dus niet alleen bevestigen dat het antwoord goed of fout is. Het is veel meer dan dat! Het is ook de catechisant in zijn waarde laten, hem bemoedigen of corrigeren en bijvoorbeeld zijn verkeerde antwoord sturen naar een beter antwoord.

Nut van feedback

Feedback geven is heel belangrijk! Onderzoek binnen het onderwijs laat zien dat de kwaliteit van de feedback van de leraar een van de meest bepalende factoren is voor de mate waarin leerlingen van het onderwijs leren. Weer opnieuw is het Hattie die dit beschrijft in zijn boek *Visible learning*. Hij stelt dat de gemiddelde effectgrootte van goede feedback twee keer zo groot is als dat van alle andere onderwijsingrepen. Correct gegeven feedback stimuleert de motivatie van leerlingen en versterkt ook hun gevoel van eigenwaarde. Leerlingen bevestigen dit. En weer opnieuw kunnen we zeggen dat wat in het onderwijs geldt op dit gebied is zeker ook geldend in het catecheselokaal!

Doel van feedback

Door vragen te stellen ben je erachter gekomen wat de actuele leerbehoefte van catechisanten is. Met je feedback sluit je daarop aan, je geeft feedback op de antwoorden die jongeren geven. Als je feedback geeft, beoordeel je tussentijds de geboekte vooruitgang van jongeren. Dit is belangrijk want je wilt voorkomen dat een verkeerde denktrant zich vastzet in het brein van de catechisanten. Je hebt bijvoorbeeld gemerkt dat een catechisant niet logisch denkt. Dit benoem je en corrigeer je plenair of individueel. Zo help je een catechisant verder in zijn ontwikkeling.

Een catechisant geeft een verkeerd antwoord op je vraag, hoe luidt je feedback?

'Het antwoord is niet goed, maar ik ben wel benieuwd hoe je aan dat antwoord komt!' Als de catechisant daarna richting nodig heeft kun je dat doen door hem een tip te geven om alsnog kans te bieden om wel het juiste antwoord te geven.

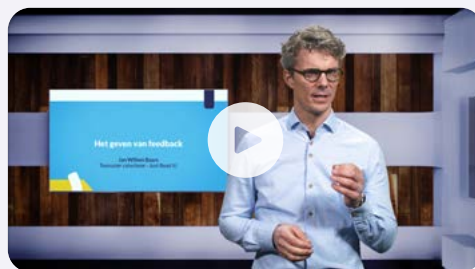
Opdracht

Door welke feedback zou je de openheid in een groep weg kunnen nemen? En hoe zou je deze juist kunnen stimuleren?

Feedback geven, het effect en de praktijk
Goede feedback is specifiek, doelgericht en niet te lang. En op die manier ingezet wordt feedback zeer waardevol! Feedback wordt vaak alleen gegeven na een antwoord of een taak van een catechisant. Maar er is daarnaast meer effect met feedback te bereiken. Zo kun je ook feedback geven over de aanpak/strategie van een catechisant, over de concentratie/betrokkenheid van een catechisant of een persoonlijke kwaliteit van de catechisant. In de onderstaande video gaan we verder in op het effect en de praktijk van het geven van feedback op deze verschillende terreinen.

Video

Bekijk *Het geven van feedback*.

Opdracht

Bedenk twee zinnen die je als goede feedback aan je catechisant kunt geven. En ga daar eens mee oefenen in de praktijk. Dat kan dus zowel positieve als negatieve feedback zijn.

Ik zie dat je actief meedoet, fijn! Wat een mooie opmerking, spontaan van je!

Ik hoor dat je nog met andere dingen bezig bent. Ik verwacht nu dat je je concentreert op de les!

Neem de volgende stappen in gedachten:

1. Catecheet stelt een vraag;
2. Catechisant geeft antwoord;
3. Catecheet geeft feedback;
4. Catecheet observeert reactie van catechisant.

Opdracht

**Wat is belangrijk aan de laatste stap?
Hoe zorg je dat je dat niet vergeet?**

21

Hoe doe je Bijbelstudie?

Het leerdoel van dit hoofdstuk is hoe we de Bijbel en Bijbelstudie een centrale plaats kunnen geven tijdens de catechese.

De Bijbel open, waarom?

Het laatste hoofdstuk alweer van deze toerustingscursus. Je zou het kunnen zien als het uiteindelijke doel van alle eerdere doorgenomen hoofdstukken! Contact en relatie, leefwereld, orde houden, werkvormen, ja alle eerdere hoofdstukken willen aan dit uiteindelijke doel ondersteunend zijn. De Bijbel open!

Een open Bijbel tijdens de catechisatie is een belijdenis: hier wil de Heere aan het Woord komen. Dit is het Woord van de Levende God Die tot ons spreekt en gesproken heeft. Hij wil de catechisaties gebruiken om Zijn stem te leren verstaan, zodat we als schapen de stem van de goede Herder zouden volgen. Daaraan mogen en moeten alle andere hulpmiddelen ondersteunend zijn, om ruimte en opening te scheppen voor het Woord. Het Woord dat vlees geworden is en gekomen is om verloren jongeren te zoeken, te vinden en zalig te maken. Ondanks onze zonde en tegenstand!

Heel beknopt worden hier een aantal aanvullende aanwijzingen gegeven waarom het zo belangrijk is dat het Woord open gaat:

- › Gods Woord is een lamp voor onze voet en een licht voor ons pad;
- › Zijn Woord is Zijn geschenk aan ons;
- › In Zijn Woord staat wat Zijn wil is en wat wij geloven;
- › We oproepen worden om te gehoorzamen aan het Woord zelf en dat te bewaren (zie Deuteronomium 6:6-7, Psalm 78:4-8, Johannes 20:31);
- › We mogen hopen en verwachten dat er vanuit het geopende Woord een gelovige echo in het hart van de catechisant opkomt.

Hoe je als catecheet met de Bijbel omgaat, bepaalt veel over hoe jouw catechisanten erover gaan denken en ermee om zullen gaan. Zien ze aan jou dat het het levende Woord van God is? Besef je dat het de woorden van de Heilige God zijn? Besef je dat de Bijbel onze zondige aard blootlegt, dat de woorden tegen onze eigen natuur ingaan en dat we het liefst alles doen wat de Bijbel juist verbiedt?! Toch mag het Woord elke keer weer in vrijheid open gaan. Het Woord dat goed nieuws heeft voor zondaren: Evangelie.

Opdracht

Wat zien jouw catechisanten van hoe jij met de Bijbel omgaat? Hoe behandel je het Bijbelgedeelte in de voorbereiding en tijdens de catechese?

Bijbelstudiemethoden

De Bijbel open, inderdaad maar hoe dan? In de onderstaande video worden een aantal mogelijkheden aangereikt om Bijbelstudie te doen met jongeren.

Video

Bekijk *Hoe doe ik Bijbelstudie?*

Voor een nog veel uitvoeriger overzicht van Bijbelstudiemethoden verwijzen we graag naar de onderstaande bijlage.

Opdracht

Welke Bijbelstudiemethode gebruik jij en waarom? Welke Bijbelstudiemethode ga je deze komende week uitproberen?

Afsluiting

Hartelijk dank voor de volharding die je hebt getoond om deze cursus te volgen.

Het is onze wens dat deze toerustingscursus je geboden heeft wat je ervan verwacht had! En we wensen dat deze cursus een bijdrage levert aan de verbetering van het catechese onderwijs. Zodat door de werking van de Heilige Geest het Woord van God vrucht mag dragen in de harten van onze jongeren.

We stellen het zeer op prijs als je reclame wilt maken voor deze toerustingscursus en als je voorstellen in wilt dienen tot verbetering van deze cursus aan: info@justreadit.nl

Gods onmisbare zegen gewenst tijdens de catechese en we sluiten af met een bemoedigende Bijbeltekst uit Filippenzen 4:19 en 20:

'Maar mijn God zal u, overeenkomstig Zijn rijkdom, voorzien van alles wat u nodig hebt, in heerlijkheid, door Christus Jezus. Onze God en Vader nu zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid. Amen.'

